

וכעת מתחיל אליהוא להסביר את דבריו: מה שעושה הקב"ה הוא לטובתך. הקב"ה שולח לכל אחד מאיתנו מסרים ורמזים, שמטרתם היא לגרום לנו לשפר את מעשינו, ואל לנו להתעלם מהם. הצעד הראשון הוא הנוח והקל שבכולם. "בְּחִלּוֹם בְּחַיִּינָן לִילָה, בְּנֶפֶל תִּרְדָּמָה עַל אַנְשֵׁים, בְּתַנּוּמוֹת עָלַי מְשָׁכָב" - לפעמים, כאשר האדם ישן במיטתו, שולח לו השי"ת חלום שתכליתו לרמז אילו דברים עליו לנסות ולתקן, מפני שהקב"ה אינו שבע רצון ממנו.

זהו רמז מהסוג שהכי פחות מכאיב. "אֲזַ יְגִלָּה אֵינִי אַנְשֵׁים" - הוא מגלה את אוזניו של האדם. בחלומותיו הם רואה את רוע ליבו ואת רשעותו, והמטרה היא לעזור לו לגלות את חסרונותיו. "לְהַסִּיר אֶדָם מֵעֵשָׂה" - להסיר את האדם מעשיית מעשים שאינם טובים, "וְיִגְנֶה מִגְּבֹר יְכֹסֶה" - ולסלק ממנו כל גאוה ויהירות. לפעמים האדם אינו מבין כמה שהוא בעל גאוה, אך בחלומו הוא משוחרר, ושם הוא אומר או עושה דברים מסוימים אשר רק בעל גאוה גדול ביותר היה עושה. ועל אף שהוא לא עשה או אמר זאת במציאות מפני שהוא לא רוצה שבני אדם יחשבו רע אודותיו, הוא מעוניין שבני האדם יחשבו עליו רק טוב, אך בליבו פנימה מידה זו קיימת ומקננת. לפיכך משתמש ה' בחלום על מנת לחשוף את מה שקורה בתוך שכלו פנימה, וכך מגלה האדם מה לא בסדר אצלו.

חלומות של גילוי

נניח שאדם חולם חלום שבו הוא בא לידי כעס ומכה מישהו - במציאות הוא לא יעשה דבר כזה, אך העובדה שהוא חלם על כך מראה שיש בו מידה זו של אלימות. לפעמים הוא מסוגל לעשות עבירה גדולה בחלומו, מעשה בלתי מוסרי. הן אמנם, הוא לא יעשה דבר כזה כשהוא ער, אך זה מוכיח שבדעתו פנימה נמצאות מחשבות לא טובות.

זכורני שלפני שנים חלמתי שאני יושב בתוך גיגית מלאה בכסף. זה היה חלום נעים, אולם בבוקר שאלתי את עצמי, "מדוע אני לא חולם על השי"ת?" זו קושיא חזקה ביותר! מדוע אינני חולם על ה'?! אולי חלום שה' דיבר אלי, או משהו בדומה לזה. הדבר מעולם לא קרה! שנים על גבי שנים חלפו, ושום דבר. אני מדבר כל הזמן על לחשוב על ה', אך מעולם לא חלמתי עליו.

התשובה היא שכעת גיליתי איזה צבוע אני. "אֵינִי מְרָאִין לוֹ לְאֶדָם אֶלָּא מְהַרְהוֹרֵי לְבוֹ" - אדם רואה בחלומו את הדברים עליהם הוא חושב באמת (ברכות נה, ב). החלום

אליהוא בן ברכאל היה בן-ישראל, ולפיכך נאזין למילים שאמר בתשומת לב מרובה.

אמונה בחוש

וכך אמר אליהוא: "אֶךְ אָמַרְתָּ בְּאָזְנִי" - אתה, איוב, דיברת באוזני, "וְיָקוּל מְלִין אֶשְׁמַע" - ושמעתי את קול דבריך. ומה אתה אומר, בעצם? אתה מתלונן, "זֶךְ אֲנִי בְּלִי פְשָׁע" - אני נקי מכל פשע, "חַף אֲנִי וְלֹא עֹון לִי" - הריני חף מפשע ואין שום חטא שניתן להאשים אותי בו. מכיון שכך אתה מאשים את ה': "הֵן תְּנוֹאוֹת עָלַי יִמְצָא" - ה' מוצא סיבות להאשים אותי, "יִחַשְׁבֵנִי לְאוֹיֵב לוֹ" - והוא מחשיב אותי לאויב שלו.

והנה, עלינו להבין שדברי איוב אלו לא נאמרו מתוך חוסר כבוד כלפי השי"ת. אנחנו לעולם לא היינו אומרים כך על ה', מפני שאין לנו את מדרגת האמונה שהיתה לקדמונים. האמונה אצלנו היא בבחינת "מצות אנשים מלומדה", וממילא אין לנו טענות כלפי השי"ת. אולם הקדמונים האמינו שה' הוא באמת ישות חיה וקיימת. ישותו היא אמנם עצומה ואינסופית, נצחית וללא כל גבול, ואי אפשר להשוותה לשום דבר אחר - "אֵינִי לוֹ דְמוּת הַגּוֹף" ו"מִי דוֹמָה לוֹ" - אין שום דבר אשר יוכל להשתוות אליו, אולם עיקר גדול מעיקרי אמונתנו הוא, שהקב"ה הוא נמצא, חי וקיים, הוא חושב ופועל על פי רצונותיו. הוא מגיב למעשינו, הטובים והרעים, ודן אותנו בהתאם.

הקדמונים חשו זאת בעוצמה רבה, זה היה חדור בעצמותיהם, ולפיכך איוב הרגיש שה' האשים אותו שלא בצדק. "יֵשֶׁם בְּסֶד רְגְלִי" - הוא שם את רגלי בתוך שלשלת, כמו אסיר, "יֵשְׁמֹר כָּל אַרְחֻתִי" - והוא מגביל ומיצר את כל דרכי. ה' סגר בפני איוב את כל הדרכים של חיים רגילים, של תנאים נורמליים. כבר לא נותר לו אפילו בית לדור בו. הוא שכב על גבי ערמת אשפה במקום ציבורי. הוא היה הרוס! והוא הפנה אצבע מאשימה כלפי ה'.

רמזים בלתי כואבים

אולם אליהוא לא הניח לאיוב לאחוז בטענותיו אלו, ואמר, "הֵן זֹאת לֹא צְדָקָתְךָ" - בתלונות אלו אינך צודק, "אֶעֱנֶנְךָ" - ולכן אענה לך. אינך צודק וכעת אשיבך תשובה ניצחת. "כִּי יִרְבֶּה אֶלּוֹק מְאֹנֹשׁ" - האם יכול אדם להיות גדול יותר או טוב יותר מה' אם יש ויכוח בין ה' לבין בן אנוש, האם בכלל יתכן שבן האנוש יהיה הצודק? "מִדּוּעַ אֶלְיוֹ רִיבוֹתְךָ" - מדוע רבת עם ה', "כִּי כָל דְבָרָיו לֹא יַעֲנֶה" - כאשר האמת היא שאינך עומד לקבל תשובה בצורה שאתה מתאר לעצמך.

האדם: מהו הצעד הבא? לא נראה שיש כל תקווה לאדם זה.

כך מתארת הגמרא במסכת שבת (לב, א) את המעמד הזה המוזכר בספר איוב. יש שם אלף מלאכים, כולם בעלי מבט קודר. אף אחד מהם אינו מרוצה מאדם זה, והמצב נראה עגום. אולם אז, לפתע פתאום, אחד המלאכים מגביה את קולו. "אם יש עלי מלאך מליץ אָחַד מְנֵי אֶלְפִי" - מלאך אחד מתוך האלף פותח את פיו ואומר, "לְהַגִּיד לְאָדָם יִשְׂרָאֵל" - אני יכול לומר כמה דברים שיש בהם כדי ללמד זכות על אדם זה. וכך, במקום כלשהו בתוך אותה אסיפת מלאכים, נשמע קול בודד: "יש לי מילה טובה לומר אודותיו".

ההצלה

כעת משתררת דממה מוחלטת במושב המיוחד של בית הדין, והמלאכים כולם פונים לעבר השופט הגדול על מנת לשמוע את דברו. או אז רועם קולו של ה': "עצרו! הבה נשמע אותו!" "ויאמר" - וה' אומר, "פְּדַעְהוּ מִכַּדְתִּי שְׁחַת" - פְּדוּ אֶת הָאָדָם הַזֶּה מִלַּרְדַּת אֱלֹהֵי קִבְרֵי הַשְּׁחַתָּה, "מִצְאָתִי כִפָּר" - מצאתי כפרה, "וַיִּחַנְּנוּ" - וה' חס עליו. הוא אינו דוחף אותו אל מעבר לשפת התהום אל קברו.

ומה קורה כעת? "רְטַפֵּשׁ בְּשֵׁרוֹ מְנַעֲרָה" - הוא מתחיל להחלים. בזכות אותו מלאך בודד אשר פתח את פיו והגן עליו, בשרו של אותו חולה אנוש אשר הלך ונימוק במחלתו, שב ונעשה צעיר ואדמדם, "יָשׁוּב לִימֵי עֲלֹמָיו" - הוא חוזר ונעשה צעיר ובריא.

ב' - מלאכי המשפט

המלאכים שלך

וכאן מגיעים אנו לנושא שלנו, שכן תיאור זה הוא גם תיאור של סדר הדין בראש השנה. ביום זה, כל המלאכים מתקבצים ובאים אל מושב בית הדין הגדול על מנת להעיד על האדם, ולכולם יש מה לומר.

בטרם נמשיך, עלינו להתייחס לשאלה הבאה: מי הם אותם מלאכים שניתנה להם הרשות לשבת בדין? למען האמת יש לו לקב"ה כל מיני "מלאכים": "עֵשָׂה מְלַאָכָיו רִחוּת" - הוא עושה את הרוחות לשליחים שלו, "מְשַׁרְתָּיו אֵשׁ לְהֵט" - חומו הלוהט של השמש יכול גם הוא להיות שליח של הקב"ה. אך בנידון דידן, המילה "מלאך" משמעותה מלאך ממש. אמנם "מלאך" פירושו שליח, אבל כשהוא שליח של ה', אנו מכנים אותו בשם "מלאך".

מגלה לך את האמת על עצמך. המבינים אתם? לפעמים חלום מגלה לך דברים חשובים אודות עצמך.

ומהי התכלית של זה? המטרה היא, "יִחְשַׁךְ נַפְשׁוֹ מִנֵּי שְׁחַת" - ה' רוצה להציל את האדם מהקבר, "וַיִּחַתּוּ מֵעֵבֶר בְּשֵׁלַח" - ואת נשמתו, כלומר את חייו, הוא מונע מלעבור בחרב. שאם לא כן, ימשיך האדם להפוך לגרוע יותר ויותר, עד שיצטרך לעזוב את העולם הזה. מי יודע מה היה קורה לאדם אם החלום לא היה מציב אותו בדרך הנכונה? "אשר על כן", אמר אליהוא, "כל מה שה' עושה הוא לטובתנו, שכן הוא מורה לנו את הדברים שאותם עלינו לתקן ולשפר".

רמזים חזקים יותר

והנה, נניח שהאדם לא שם לב לחלום שה' שלח אליו, הוא לא קלט את המסר, או אז הקב"ה נוקט בצעד הבא. "וְהוֹכַח בְּמִכְאוּב עַל מִשְׁכָּבוֹ" - האדם יספוג תוכחה בדמות מחלה, מצב של כאב, כשהוא שוכב על מיטתו. "וְרוֹב עֲצָמָיו אֲתָן" - ומרבית עצמותיו יתקשו, הן יהפכו למאובנות והוא יסבול כאבים במפרקים. "וַיִּזְהַמְתוּ חֵיתוֹ לָחֶם" - ונפשו מסרבת לכל מאכל. הוא שוכב חולה והוא לא מסוגל אפילו לאכול. "וַיִּנְפְּשׁוּ מֵאֲכָל תַּאֲנֹה" - אפילו מטעמים שבדרך כלל אהובים על כולם, הוא לא יוכל אפילו להביט לעברם משום שהוא כל כך חולה. "יִכַּל בְּשֵׁרוֹ מִרְאִי" - הבשר שלו כָּלָה, הוא מצטמק מאד ומידלדל עד לעצמותיו, "וַיִּשְׁפוּ עֲצָמוֹתָיו לֹא רָאוּ" - ועצמותיו נעשו כעת משושפפות. אפילו העצמות נעשות חסרות צורה. הוא סובל במפרקים ועצמותיו עקומות.

מכיון שלא הבין את הרמזים, הקב"ה מעצים את התזכורות מכל עבר. המכות מגיעות בזו אחר זו. "וַתִּקְרַב לְשַׁחַת נַפְשׁוֹ" - חייו הולכים וקרבים אלי קבר, "וַיִּחַתּוּ לְמִמָּתָיִם" - ונפשו נמסרת למשחיתים. הרוח נושבת והוא חוטף ציון. הוא הולך ונופל ארצה ושובר עצם, וכעת הוא שוכב במטה למשך כמה שבועות. מכל עבר, הקב"ה מסבב סיבות כדי להרוס אותו.

כעת האדם קרוב לסף המוות ויום הדין מגיע. מה יהיה הצעד הבא? "בתחילה, ניסיתי לעורר אותו בעזרת חלומות", אומר ה', "לאחר מכן שלחתי לו מחלות קלות, וכעת הוא קיבל מחלות קשות וכל סוגי האסונות והצרות, והוא עדיין לא השתנה. נראה שהוא איננו מטה אוזן לשום דבר. מה אני עוד יכול לעשות עם האדם הזה?"

האסיפה הגדולה

כיון שכך, הקב"ה מקבץ ואוסף אסיפה גדולה של מלאכים, וכולם יחד, עם הקב"ה בראשם, עומדים לדון את

המאזניים שלך מאוזנות, שווה בשווה - הזכויות והיפך-
הזכויות מאוזנות במדוייק - וזה מסוכן.

אנחנו מעוניינים לצבור זכויות רבות ככל האפשר לפני
יום הדין, ולכן כל מה שבאפשרותכם לעשות בימים אלו,
עשו. כתבו כמה שיותר המחאות למטרות טובות, שכן
לכל המחאה יש כנפיים והיא תעוף השמימה להמליץ
טוב בעד בעליה. אם תשבו ותלמדו למשך חמש דקות,
זהו גם כן מלאך שימליץ עליכם בפה מלא. אל נא תבזבוזו
את זמנכם לשווא - נצלו ימים אלו והזדרזו לעשות כל מה
שרק אפשר כדי לקנות עוד מליצי יושר שיכריעו את הכף
לטובה, ובכך להציל את עצמכם.

אַלְפִית הַמֶּלֶאךָ

אך כעת נראה שלא רק מלאך אחד שממליץ על האדם
יכול להצילו, אלא **אפילו חלקיק אחד של מלאך עשוי
להציל את האדם!** אסביר את העניין. הגמרא (שבת לב, א)
אומרת כך: "רַבִּי אֶלְיָעָזָר בְּנֵוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְגָּלִי אוֹמֵר,
אֶפְלוֹ תִשַׁע מְאוֹת וְתִשְׁעִים וְתִשְׁעָה בְּאוֹתוֹ מְלָאךְ לְחוּבָה
וְאֶחָד לְזָכוֹת נִצֹּל" - אם יש אפילו אלפית (אחד מאלף
חלקים) ממלאך שמליץ עליך טוב, הרי שזה עשוי להציל
את האדם מרדת שחת.

הרי לפנינו מקרה שבו אפילו המלאכים אשר ראו את
מעשיו הטובים לא היו מרוצים ממנו. כך הם פני הדברים
בעולם הבא - הכל שם נמדד על פי חשבון, כל פרט של
כל מעשה שאתה עושה, ואפילו המחשבה הקטנה ביותר
שלך, הכל נמדד ונשקל בדקדוק רב. וכך, כאשר תעמוד
בבית הכנסת בתפילת מוסף של ראש השנה, יתכן שבשעה
שאתה מתנועע, באותו זמן ממש ישנו מלאך המדבר נגדך.

"נכון שהוא עומד בבית הכנסת, אבל הוא רק מתנועע,
הוא לא באמת חושב יותר מדי על מה שהוא אומר". והנה
יש כאן מלאך נוסף שמאריך בדבריו נגדך. הוא אומר, "כן,
הוא נתן צדקה אתמול אבל הוא פרסם את נתינת הצדקה
שלו כדי להיראות כצדיק בעיני אחרים". או "הוא נהג
ביושר כלפי השותף שלו אבל הוא עשה זאת מפני שהוא
לא רצה ששותפו ירמה אותו או שהוא לא רצה להסתבך
עם הרשויות". נמצא שכל המלאכים הללו, גם אלה
שמדווחים על מעשיו הטובים, מותחים עליו ביקורת.

אולם אין זה משנה! ה' מקשיב לאותו מעט טוב שמספר
המלאך, והוא זה שמושיע את האדם! כך אומרת הגמרא:
אפילו אם אין לו לאדם מלאך שימליץ עליו טוב בשלמות,
אולם "אֶחָד מִנֵּי אֱלֹף" - אם אלפית אחת של מלאך ממליץ
בעדו, יתכן שאותו מלאך יחיד איננו לגמרי שבע רצון ממך

והשאלה היא מדוע יש לכל אותם מלאכים מה לומר על
האדם?

והתשובה היא, שאותם מלאכים נבראו על ידי **האדם
עצמו**, וכמו שאמרו חז"ל בפרקי אבות (ד, יא) "הַעוֹשֶׂה
מִצְוָה אַחַת קוֹנֶה לוֹ פְּרָקְלִיט אֶחָד וְהַעוֹבֵר עַבְרָה אַחַת
קוֹנֶה לוֹ קְטָגוֹר אֶחָד". כאשר אנו מתבוננים מי הם אותם
מלאכים אשר מדברים בפני בית הדין של מעלה, אנחנו
מבינים שהם יצירי כפינו, אותם יצרנו באמצעות מעשינו.

לברוא מלאכים

אם ראית פעם אדם שמנסה לצאת מתוך חנות, בידי
חבילה כבדה, והוא אינו מצליח לפתוח את הדלת. בדיוק
הזדמנת למקום ואתה מחזיק עבורו את הדלת פתוחה
למשך מספר שניות. "עֲזֹב תַעֲזֹב עִמּוֹ" - עזרת לרעך
היהודי. בראת מלאך!

או שאתה הולך ברחוב ומבחין בדולר שנשר מתוך
כיסו של זה שהלך לפניך. אם מדובר ביהודי שומר תורה
ומצוות, ואתה אומר, "רַב אִיד, עֲצוּר!" קיימת מצוה
דאורייתא של השבת אבידה. מלאך נוסף!

יתכן שחברך בישיבה אמר לך משהו פוגע והיה לך מה
לענות לו אך נזכרת בהשי"ת ופנית והלכת לך משם. "הו",
אומר הקב"ה, "הנה מלאך נוסף". אנחנו מתפללים על כך
שלוש פעמים ביום: "וְנַפְשֵׁי כְּעַפְרָ לְכָל תְּהִיָּה" - לא משנה
מה אומרים לי, אני מתפלל שאהיה רק עפר, שאניח להם
לדרוך עלי. אם הנחת לאנשים לדרוך עליך, הרי שבראת
מלאך נוסף.

מלאכים אלו נמצאים שם כולם ביום הדין. הם
מתקבצים יחדיו לדון אותנו. יש גם מלאכים אחרים אשר
אומרים את ההיפך, מלאכים אחרים שנבראו על ידי
מעשים לא כל כך טובים, ולכל מלאך יש מה לומר.

להטות את הכף

וזה מה שהפסוק באיוב אומר: "אִם יֵשׁ עָלֶיךָ מְלָאךְ
מְלִיץ" - אם ישנו מלאך אשר מלמד עליו זכות, זה
חשוב ביותר! אנחנו זקוקים לפרקליטים! אנחנו צריכים
מלאכים שיגנו עלינו! אפילו מלאך אחד עשוי להטות את
כף המאזניים לטובה, שכן האדם נידון אחר רובו (קידושין
מ, ב), הוא נשפט לפי רוב מעשיו, ולעולם אין לדעת איזה
מעשה יכריע את הכף.

זו הסיבה שבימים שלפני ראש השנה ובמהלך עשרת
ימי תשובה, חשוב מאוד לצבור כמה שיותר מעשים
טובים, ולחטוף כל הזדמנות. יתכן מאוד ששתי כפות

אך הוא מוכן להגן עליו: "יש בו משהו, באדם הזה - יש משהו, משהו קטן שהוא יצא מגדרו כדי לעשותו".

להכריע את המשקל למול כל שאר הדברים השליליים שהוא עשה?

הזדמנות נוספת

"בשבוע שעבר הוא דיבר אל אשתו בעדינות גם כאשר היא העליבה אותו - הוא קנה איזה חפץ ברחוב, וחשב שהוא השיג 'מציאה' גדולה, אך היא הקניטה אותו ואמרה שהיא יכולה להשיג זאת במחיר זול יותר בחנות אחרת, והוא לא ענה לה מאומה אלא רק אמר, 'אולי את צודקת'. אמנם באלף הפעמים האחרות הוא פתח את פיו הגדול כנגדה ולא שתק, אך הפעם הוא השאיר את הפה סגור. הוא עשה זאת! הוא הצליח להתגבר ולא לענות!"

"הו", אומר ה', "זה מה שרציתי לשמוע. אתה אומר שיש בו משהו - אני מעוניין לשמוע זאת". נמצא שה' מאזין לאותה אלפית אחת של מלאך אחד מתוך אלף מלאכים בשעה שהוא מדבר ומלמד זכות על האדם, ואומר, "אם אכן כך הם פני הדברים, אושיע אותו מליפול אלי שחת".

הקב"ה ממתין בסבלנות ומקשיב לכל ההאשמות, ולבסוף, כאשר הוא שומע את הדבר האחד הזה, די לו בכך והוא אומר, "פְּדָעָהוּ מִרְדַּת שְׁחַת" - תנו לו הזדמנות נוספת, שנה נוספת. אולי בשנה הבאה הוא ייטיב דרכיו. "מִצְאָתִי כִפָּר" - מצאתי כפרה עבורו. הניחו לו לחיות.

הלזה ייקרא צדק?

אולי תקשו קושיא: הלא זה עתה אמרת שהאדם נידון אחר רוב מעשיו, ואם כן היאך יתכן שפרט אחד קטן של מעשה מסוים יגבר במשקלו על כל הדברים השליליים שהוא עשה?

המאזניים גדושות במאות אלפי פרטים של מצוות ומעשים טובים וכן ח"ו ההיפך - הרי מדובר בשנה שלמה! כמה פעמים אמרת מילה טובה לאשתך? כמה פעמים היה ההיפך, חס ושלום? כמה פעמים כתבת המחאה לצדקה? כמה פעמים דחית זאת ולבסוף לא הגעת לזה? כמה פעמים ברכת ברכות בכוונה? כמה פעמים לא כיוונת? המאזניים מלאות במאות אלפים, במיליונים של מעשים. אם כך, איזה ערך יש לאותו חֶלֶק אלפית של מלאך אחד? אין זה כי אם מקצת מן המקצת! כיצד יכולה העובדה שפרט אחד הנאמר להגנתו של האדם בידי מלאך זה,

דחייה זמנית

התשובה לשאלה זו מתבארת מתוך המשך הפסוקים שם. לאחר שסיים אליהוא את דבריו, הוא מוסיף סיומת: "הֵן כָּל אֱלֹהִים יַפְעֵל קֵל פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבֵר, לְהָשִׁיב נַפְשׁוֹ מִנִּי שְׁחַת לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים" - הקב"ה נוהג כן פעמים ושלוש עם האדם ומציל אותו מאבדון, על מנת שינצל את השמחה של החיים בעולם הזה ובעולם הבא. פירושו של דבר הוא שאף אחד אינו ניצל לצמיתות מכח אלפית המלאך, אלא מה שמקבל האדם זו דחייה זמנית של ביצוע גזר דינו. הקב"ה ממתין שהאדם ישוב אליו, ולכן הוא מוכן להאזין לאותו מלאך. זהו מהלך שעל אף שהוא זמני ולא נצחי, מכל מקום בכוחו להציל את האדם.

למדנו אם כן שיתכן וביום הדין עומד אדם שרובו חיובי, ובכל זאת, מאחר שנמצא בו משהו טוב, איזו זכות אחת ויחידה, שעל אף היותה פרט זעיר ביותר, אֶלְפִית המעשה, הקב"ה אומר, "בזכות הדבר האחד הזה הריני מעניק לו הזדמנות נוספת. אשפיע לו בריאות ופרנסה וגם זמנים טובים, ואולי במהלך השנה הבאה הוא ייטיב את דרכיו".

הן אמת, העיקרון שהאדם נידון אחר רובו הוא עיקרון כללי, והוא תקף בנוגע לכל מהלך חייו של האדם, אולם כאשר יש באדם זכות אמיתית, גם אם היא מועטת, יש בכוחה לסייע לו באופן זמני על מנת לזכות בהזדמנות נוספת.

ישועה של אושר

אם נעיין בהמשך הפסוקים נגלה כיצד אדם זה - שזה אנחנו - אמור לנצל את הדחייה לה זכה. "יַעֲתֵר אֶל אֱלֹהִים" - עליו לפנות אל ה' ולבקש, "אנא ה', עזור לי להמשיך בדרך זו". אמנם הוא החלים ושב לבריאות איתנה, אך כעת הוא מתפלל לה', "ה', סלח לי על מה שעשיתי. אני אוהב אותך ה'. אני אסיר תודה אליך. אנא, עזור לי להמשיך להיות ראוי לרחמיך". ואז - "וַיִּרְצָהוּ" - ה' יקבל אותו. כעת כשהוא מוכיח שהוא מתכוון לנצל את בריאותו האיתנה על מנת לשוב אל ה' בתשובה שלמה, הקב"ה עונה, "אני מקבל אותך, ומכאן ולהבא איטיב עמך".

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שערי אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקניני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670

תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אזל מן השוק

סוד המלאכים

פעם שאל אחד מראשי הישיבות את אחד מתלמידיו, "מה עושים המלאכים כל הזמן?" התלמיד לא ידע מה לומר, מהיכן יידע?

אמר לו ראש הישיבה, "אתה אומר את זה בכל יום: 'תְּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד קָל' - הם מספרים ללא הרף את כבודו של השי"ת. זה מה שהמלאכים עושים".

"בסדר", אמר הבחור, "אז זה מה שהם עושים. מה זה נוגע אלי? מדוע מה שהמלאכים עושים שם למעלה במרומים אמור להעסיק אותי?"

והתשובה היא, שהמלאכים נבראו רק עבורנו ולמענו - המלאכים קיימים בעולם רק למען עם ישראל. את הסוד הזה, אנשים רבים - אפילו אנשים טובים - מעולם לא למדו. המלאכים אינם משיגים או מרוויחים מאומה מעצמם. אין להם בחירה חפשית, ולא שכר ועונש. כל מה שהם עושים, כפי שמסופר לנו מפי הנביאים והחכמים, אינו אלא בעבורנו.

ישות חיה

ומשמעות הדבר היא שההתאספות והכינוס של אלף המלאכים נועד לשמש לימוד עבורנו, כדי שנלמד מהי מצוה. אנחנו נוטים לחשוב שמצוה היא רק משהו שעשינו, חשבנו או אמרנו בעבר, אבל לא, כל מצוה היא בריאה מיוחדת במינה. כך כותב הכוזרי - הוא כותב שכל מצוה שאדם עושה היא ישות חיה, בריאה ממשית.

והנה זאת עליכם לדעת שהכוזרי היה אחד מהראשונים. הוא אינו עוסק בדמיונות ובמליצות. הוא מאוד מעשי, וכל מילה שלו ספורה ומדודה, ולפיכך עלינו להאזין היטיב לדבריו, ולהבין שגם המצוה הקלה ביותר היא בריאה חיה וקיימת אשר תתייצב בפני בית הדין של מעלה ותמליץ טוב בעדנו.

זה לא חייב להיות משהו בעל כנפיים - הכנפיים אינן אלא צורה שהוענקה לנו, למען נוכל לראותם ולהתרשם מהם. מצוה חיה הינה גבוהה ונעלה יותר מכנפיים, היא ישות רוחנית בעלת כח אדיר - אין לה צורך בכנפיים מכל סוג שהוא מנת להניע אותה.

השומעים אתם? מצוה היא יצור חי! זה מדהים! מילה טובה אחת שאדם אמר לאשתו, מטבע קטן שהכניס לקופת הצדקה, היא בריאה של ממש.

וזו הסיבה שהמלאכים מתייצבים לפני השי"ת בבית דין של מעלה, בכדי ללמד אותנו כמה חשוב ליצור מלאכים כאלה אשר יגנו עלינו. עלינו לעיין בפסוקים בספר איוב

"וַיֵּרָא פְּנֵי בְּתָרוּעָה" - והוא רואה את פני ה' בתרועות חצוצרה ובקריאות שמחה, כי כעת הוא מכיר את המלך. זוהי המשמעות של תרועה - זוהי תקיעת השופר בשעת ההכתרה של המלך. "וּתְרוּעַת מְלֶךְ בּוֹ" - זהו יום שבו החצוצרות מריעות למלך. לאחר יום הדין שלו, הוא יוצא חי, הוא הצליח ב"ה, וכך הוא מכפיל את מאמציו להכיר את המלך.

הפעם הוא לא ימתין עד הרגע האחרון. ראש השנה עומד להסתיים בקרוב. יום כיפור בוא יבוא ולאחריו סוכות, ולאחר מכן החורף, והוא יודע שהוא חי על זמן שאול. לכן הוא מתכוון לנצל את הכפרה שניתנה לו על מנת להשתדל לחזור ולמצוא חן בעיני השי"ת באופן המושלם ביותר. וכל זה קרה בזכות מלאך אחד שמסר דין וחשבון לפני הקב"ה, המלאך האחד והיחיד שהיה לו משהו קטן לומר לטובתו של אדם זה.

ג' - מלאכים חיים

דרכי המשפט

כעת נשאלת השאלה, מדוע זקוק הקב"ה למלאכים שידווחו לו, שיספרו ושילמדו זכות על אדם ויצילוהו מרדת שחת? הענין כולו נראה כ"האנשה", כביכול אנחנו מציירים את ה' כמלך בשר ודם שיש לו צורך ביועצים ובאנשים שידברו לפניו ויטענו טענות. והרי הקב"ה יודע הכל! "ה' יֵדַע מַחְשְׁבוֹת אָדָם" (תהילים צד, יא), ומה יכולים מלאכים לספר לו יותר ממה שהוא עצמו יודע?

ישנן כמה וכמה תשובות לשאלה זו, אולם אנחנו נדבר כעת על שתי תשובות הניתנות להבנה עבורנו.

הנה בוודאי ה' דן אך ורק על פי דעתו העצמית הכבירה, על פי מחשבותיו שלו, הוא אינו זקוק ח"ו למלאכים שיגלו בפניו את מעשי האדם, ואף על פי כן, רצונו יתברך הוא לדון את העולם והאדם על פי דרכי וסדרי המשפט, וחלק מענין זה הוא כדי ללמד אותנו יסודות ועקרונות בדרכיו יתברך, הנחוצים לנו להצלחתנו בעבודת ה'. במסגרת זו נדבר על שני לימודים חשובים ויסודיים שאנו למדים מדרכי המשפט של "אם יש עליו מלאך מליץ אָחָד מִנִּי אָלָף".

ולהעמיד פנים כאילו אתה אדם טוב לב. אם אתה מעמיד פנים וגורם לבני אדם לדבר בשבחך, עליך לדעת שהשגת משהו גדול. רכשת לעצמך פרקליטים שימליצו טוב בעדך. כמובן שככל שידברו בשבחך יותר כך מצבך יהיה טוב יותר, אולם כל דבר קטן הוא חשוב ביותר.

מעודד ענוים

"אַל תְּהִי בְּזָ לְכָל אָדָם" מלמדים אותנו חז"ל (אבות ד, ג). אין לך אדם שאינו חשוב! לפעמים אתה חולף ליד מישהו ברחוב ונתקל בו בשוגג. אתה ממשיך ללכת, ויתכן שאתה ממלמל משהו. לא! עצור ואמור לו: "סליחה אדוני, אני ממש מתנצל". אסור ששום אדם ייפגע על ידך אי פעם. לפעמים אדם מחציף פנים כנגדך ואתה מאבד את סבלנותך וחושב לעצמך, "אני אלמד אותו לקח' ואעליב אותו". הו, אל תעשה זאת! אי אפשר לדעת אם האדם האחד הזה עשוי להיות אותו אחד אשר ידבר נגדך ביום הדין. מאידך, אם אדם מסוים התרשם ממך מאד לטובה, הוא יהיה הפרקליט שידבר בשבחך לפני ה'. **וה' מקשיב.** היזהרו מבני אדם! ביום הדין יתכן שהוא יהיה זה שיכריע את הכף!

ניקח דוגמא אחרת: מישהו בא ותינה בפניך את צרותיו. אינך יודע מה לעשות? אמור לו רק כמה מילים של תנחומים: "אל תדאג! אתה תתגבר, זה יעבור. אל תיקח את הדברים ללב". נחם אותו. זה לא עולה כסף לומר דברי עידוד, ולעולם אין לדעת את גודל השפעתן של המילים שאמרת. מילות של עידוד וחיוך הם צרי ומזור לנשמה מיוסרת. "מעודד ענוים ה'" (תהילים קמז, ו) - ה' מעודד בני אדם, וגם עלינו מוטל לעודד את מי שרק נוכל.

אם אתה מכיר יהודי שנמצא במצב של יאוש ודכדוך, לפעמים תוכל לכתוב לו מכתב אנונימי. אינך צריך לחתום את שמך על המכתב. כתוב לו כך: "יש לך שם מאד טוב בשכונה שלנו. אנשים פה מאוד אוהבים ממך". זה ירומם את רוחו. עשיתי את זה פעם. היה יהודי שקיבל משרה של רבנות בבית כנסת מחוץ לעיר. בני קהילתו עשו לו הרבה צרות, הם נלחמו נגדו בנוגע למחיצה שבבית הכנסת, והדבר שבר את רוחו. החלטתי לכתוב לו מכתב, אבל לא חתמתי עליו, שכן לא רציתי שהוא יחשוב שהמכתב מגיע ממישהו חשוב. כתבתי לו שהוא עושה עבודה מצויינת, ובקרוב הוא יזכה לראות את פירות עמלו.

חשבתם פעם על כך? באמצעות בול שמחירו 32 סְנֵט, ניתן לפעמים לקיים מצוה גדולה מאד של "מעודד ענוים". נסו זאת פעם. כתבו מכתב למישהו, אפילו לרבי'ה שלכם. אין ספק שיש לו מתנגדים. דעו לכם שלכל רב

וללמוד אודות סדרי הדין בבית דין של מעלה ולהבין כמה חשוב לנסות ולנצל לטובה גם את ההזדמנויות שנראות לנו כפעוטות וחסרות-ערך. זה מה שהמלאכים מלמדים אותנו - שאין שום דבר חסר-ערך. אין כל ספק שידעת הדבר הזה היא המפתח להשגת גדולה.

אתן לכם דוגמא. נניח שיש יהודי שרוצה להיות אדם טוב, אבל הוא יודע שהוא אינו כזה. הוא מרושע, אנוכי, בעל גאווה, אדם שחושב רק על עצמו. זו האמת אבל מיודענו אינו רוצה להגיע לראש השנה במצב הזה. הוא לא מעוניין שיגיע ערב יום כיפור והוא עדיין נשאר אותו אדם כמימים ימימה.

אז הוא מזכיר לעצמו את המשל הזה וחושב, "עוד לא אבדה התקווה. עלי להתחיל בדבר כלשהו - אפילו בדבר הפעוט ביותר". הוא מעוניין לשבור את האנוכיות שלו, ולכן הוא מחליט לעשות טובה קטנה עבור יהודי אחר. "הו", אומר ה', "כעת אני מקשיב. אתה עושה משהו למען יהודי אחר, זו התחלה טובה". זו התחלה מצויינת! אינך יכול לתאר לעצמך מה עומד לקרות כעת. היהודי הזה, אותה אלפית אחת קטנה של מלאך, עשוי להופיע יום אחד ביום הדין ולהיות המלאך שיושיע אותך.

תחיל להעמיד פנים

כאשר אדם מחליט לקחת על עצמו את הפרוייקט הזה - לצאת למלחמה כנגד טבעו האמיתי, כנגד מה שהוא באמת; בתוככי לבו הוא יודע שהוא אדם נבזה, אבל הוא אומר לעצמו, "מעתה אתחיל מפעם לפעם להעמיד פנים. כשאגיע הביתה היום בערב, אתייחס יפה לבני משפחתי". הם יקלטו שמדובר בהעמדת הפנים? הם יידעו שזה לא באמת אתה? אז מה? הרי הגמרא אומרת שאם מלאך אחד מליץ טוב עבורך - ולא רק אם מלאך אחד מדבר טוב אודותיך ו-999 מדברים נגדך, אלא אפילו כאשר באותו מלאך עצמו, 999 חלקים מדברים נגדך ורק חלק אחד, אלפית ממנו, מדבר לטובתך - גם זה נחשב להישג. וכך 999 חלקים יאמרו, "הו, הוא נוהג יפה רק מתוך העמדת פנים, רק כדי לעשות רושם טוב. הוא השתתף בשיחה של הרב מילר והוא שמע שם משהו, והוא החליט לנסות וליישם את זה". זה לא משנה כלל וכלל! אלפית המלאך ממליץ טוב עליך, ומכאן תצמח הישועה.

אם היום בערב בני ביתך יאמרו, "היום הוא התנהג בצורה יפה", הרי שזהו הישג חשוב. אם אתה מסוגל להגיע לשיעור הקבוע בבית הכנסת ו"לְשִׁטוֹת" במגיד-שיעור, ולגרום לו לחשוב שאתה בחור נחמד, טוב מאד. אתה נכנס לחנות המכולת? תנסה "לרמות" את החנווני

בך בעולם הבא!" כך הצלת לפחות משהו מברכת המזון. ביקשת מה' עולם הבא. זה מה שהמשנה באה לומר לנו, "וְאֵל תְּהִי מִפְּלִיג לְכָל דְּבָר" - אל תבטל שום דבר כחסר ערך.

לחם מן השמים ברכבת התחתית

נמצא שחלק זה של סדר הדין, שבו המלאכים המתקבצים למשפט ומלמדים חובה וזכות על האדם, נועד להמחיש ולהדגיש את חשיבותו של כל מעשה קטן. הקב"ה רוצה שנבין את החשיבות העצומה הטמונה בכל דבר קטן שאנו עושים. אם אתה הולך ברחובה של עיר, מדוע לבזבז את הזמן? קבל החלטה: "מכאן ועד קצה הרחוב, אחשוב על יציאת מצרים".

האין זה דבר נפלא? היום לא פסח אלא יום חול רגיל באמצע השנה, אולם בכל זאת ניתן לקיים את הפסוק "לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ". כמובן שהכוונה לבוקר וערב, אולם גם במהלך היום יש מצוה קיומית. "זָכְרוּ נִפְלְאוֹתַי אֲשֶׁר עָשָׂה" - זכרו את הפלאות שה' עשה עמנו.

בשעה שאתה נוסע ברכבת התחתית, אוחז בידיך המשתלשלת מהתקרה, אל תחשוב שההזדמנויות שלך כעת אינן חשובות. תוכל להקדיש דקה אחת לחשיבה! חשוב על המן שירד לעם ישראל מן השמים. כמובן, אל תסיר את היד מהארנק. עם יד אחת אחוזה בידיך והיד השנייה על הארנק, הרי שהראש פנוי לחשוב על הלחם שה' הוריד לאבותינו מן השמים. המחשבות הללו בוראות מלאך. וכך כל המלאכים של הדקות האבודות שלך במשך היום ישתתקו כאשר המלאך האחד הזה יפתח את פיו.

הזדמנות שניה

יש כל כך הרבה דברים שעליהם אפשר לחשוב, וישנן כל כך הרבה הזדמנויות ואפשרויות. ומה בנוגע למחשבה אודות הנושא החשוב מכולם? הקב"ה! אם תחשוב על הקב"ה אפילו למשך שניה בודדת בדרך הביתה, הרי שקיימת את המצוה של "הִשְׁמֵר לְךָ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" - אל תשכחו את ה'! אפילו שניה אחת היא משהו. "אלו דברים שאין להם שְׁעוֹר". לחשוב על ה' למשך דקה אחת זו מצוה גדולה. זהו דבר קטן שקל לעשות אותו.

יש כל כך הרבה דברים שאפשר לעשות. יש בחיים אינספור יהלומים שאותם אפשר לקחת לעצמנו, אם רק נתכופף ונרים אותם. כמובן, מי שזוכר את זה כל הזמן ובכך הופך כל דבר למשהו חשוב - מה טוב! אולם המשל אודות המלאכים המתייצבים בפני השי"ת בבית דין של

יש מתנגדים, ועל כן כדאי לכם לכתוב לו מכתב, ולעודד את הרב'ה. כתבו לו, "כולנו עומדים לצידך, תומכים בך ונאמנים אליך". זה יתן לו הרגשה טובה. אל תחשבו שזה דבר פעוט.

אם אתה בחור ישיבה, תוכל לעודד את המגיד שיעור שלך. הוא עובד קשה וגם זקוק לפרנסה, אז תוודא שאינך גורם לו שום תסכול. כבד אותו ותן לו הרגשה טובה. לאחר השיעור גש אליו ואמור לו, "הרב, נהייתי מהשיעור היום" - גם אם לא נהיית. מצוה גדולה היא לעודד את רוחו ולחזקו.

חמש דקות!

אולם חז"ל מלמדים אותנו במשנה הנ"ל שלא רק לבני אדם אל לנו לבוז, אלא "אֵל תְּהִי מִפְּלִיג לְכָל דְּבָר" - אל תבוז אפילו להזדמנות הפעוטה ביותר. אדם חושב לעצמו, "טוב, נותרו לי רק חמש דקות. אין כבר טעם לנסות ללמוד משהו". לא ולא! פתח ספר ושב ללמוד במשך חמש דקות. חמש דקות של לימוד הן הישג אדיר.

בישיבת קלם היה סדר לימוד מיוחד. לאחר שסיימו את הלימוד ואת תפילת מעריב, כל הבחורים חזרו לביתם, ואז היה עליהם לחזור לבית המדרש בשנית וללמוד במשך חמש דקות, ואז הם שוב הלכו לביתם. הם עשו זאת במטרה להרגיל את עצמם לדעת שחמש דקות של לימוד הם דבר יקר-ערך, ושאינן לבוז אף לא לדברים הפעוטים ביותר.

הצל את השמונה-עשרה שלך!

נניח שהתפללת שמונה עשרה ותוך כדי טיילת אי שם ביערות ובג'ונגלים. טיילת בכל רחבי העולם בעוד שפתיך ממלמלות את הברכות. וכך אתה מוצא את עצמך בסוף תפילת שמונה עשרה. כמעט סיימת את התפילה כולה ולא השגת מאומה. לכל הפחות כעת, בסוף התפילה, עשה משהו, הצל משהו! לכל הפחות את הברכה האחרונה אמור בכוונה. הצל משהו מהחורבן הזה! לכל הפחות משהו קטן - אפילו אם זה רק אלפית אחת של דבר - יכול להישאר מתוך השמונה עשרה שהרסת.

לפעמים בירכת את כל ברכת המזון מבלי לחשוב מאומה. אל תבוז למה שעדיין באפשרותך להציל! גם אם כבר סיימת, נצל לפחות את הבקשות שאנחנו אומרים בסוף. "הִרְחֵם ה' אֱלֹהֵינוּ לְיָמֵינוּ וְלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא". הו ווה! זה דבר חשוב! אמור את המילים הללו בכוונה. האם אי פעם עצרת וביקשת מה', "ה', אנא זְכֵה אותי לעולם הבא?" הצל לפחות את החלק המועט הזה מתוך ברכת המזון! "הרחמן! אנא תן לי את הזכות לחזות

היה מליץ יושר

וכאן אנחנו מגיעים לאחד היסודות החשובים ביותר בכל הנושא של ראש השנה, יסוד שעתידי להיות בעל השפעה חזקה על יום הדין.

התיאור הזה אודות המלאך שמליץ יושר - מבלי להתחשב במה שהאחרים אומרים, אפילו כאשר 999 מלאכים מלמדים חובה על האדם, ואפילו אם במלאך הזה עצמו מדובר רק בחלק אחד מתוך אלף, עדיין הוא מלמד זכות על האדם, נועד להוות דוגמה לחיקוי עבורנו. אנו לומדים מכאן שמוטל עלינו להמליץ טוב על עם ישראל, ויהי מה. וכשם שבשעה שהמלאך ממליץ טוב בעדך, ה' מאזין לדבריו, כך הוא גם יאזין לך! ה' שהוא 'אוהב עמו ישראל' מקשיב בשימת לב יתירה לאותם המלמדים זכות על עם ישראל!

וזוהי אחת המטרות החשובות ביותר של אותו מעמד אדיר שמתרחש ממש עכשיו בבית דין של מעלה. אותם מלאכים אשר מדברים דברי סנגוריה על עם ישראל מלמדים אותנו כיצד עלינו להתכונן לקראת יום הדין. עלינו להמליץ טוב על עם ישראל!

לחשוב על אחרים

בראש השנה כולנו מוטרדים. כל אחד דואג לגבי עתידו, וטוב שכך! כך צריך להיות! "כִּמְהָ דְפָנִי אֵינִישׁ דְּעָתָה טָפִי מְעַלִּי" - ככל שאדם דואג יותר בנוגע ליום הדין, כך טוב לו יותר (ראש השנה כו, ב). זה חלק מעבודת ראש השנה. אבל מה שקורה הוא שכל אחד חושב רק על עצמו. אני מדבר על הטובים. הם חושבים על 'אני, אני, אני'.

אולם הקב"ה רוצה שנלמד כמה חשוב גם עבורנו לדבר טוב על אחרים וללמד עליהם זכות, שגם הם יזכו בדין. עלינו להיות מודאגים גם בנוגע לעתידם של האחרים! אנחנו חפצים שכל היהודים שומרי המצוות יתברכו, שכולם יזכו לשנה טובה. אתה חפץ ששכניך יתברכו בשנה טובה. שחמותך תתברך. שכלתך תתברך אף היא. אתה רוצה שגם הם יזכו לשנה טובה.

כך גם לגבי המתחרים העסקיים שלך, וכן אלה שמשתייכים לחסידות אחרת ממך. למרות שהם חסידים של אדמו"ר אחר, הרי כולם יהודים יראים ושלמים ומגיעה להם שנה טובה. אתה מעוניין שכל יהודי לייקווד יצליחו. כך גם לגבי סאטמר. אותו הדבר לגבי בני ישיבת רבינו חיים ברלין, ישיבת מיר וישיבת תורה ודעת. כל תושבי מונסי ופאסיק ובני ברק וירושלים. אתה חושב עליהם. אתה רוצה שלכולם תהיה שנה טובה.

מעלה נועד להודיענו כמה חשוב עשוי להיות אפילו המעשה האחד והיחיד הזה.

לכן הפסוקים מציינים את המעמד הזה בצורה כזו. יש מושב של הסנהדרין הגדול שבו הקב"ה יושב בראש וכל מלאך פותח את פיו ומדבר אודותיך. אודותיך, חיים יענקל. אודותיך, חנה. ואף על פי שיתכן שאין לאדם רוב זכויות, אך אם הוא הראה שיש בו משהו, שמץ של הגינות, קמצוץ של "ערליכקייט" (יושר), מידה טובה כל שהיא, הרי שיש כאן איזו אפשרות שאדם זה יעשה משהו בשנה הבעל"ט שיהיה שונה מהשנה החולפת.

וכך, כאשר המלאך פוצה את פיו, הקב"ה אומר, "פְּדָעָהוּ מִרְדַּת שְׁחַת, מִצְּאֵתִי כֶפֶר - אֵף עַל פִּי שִׁמְדוּבֵר בְּמַעֲשֵׂה פַעוּט, מִצְּאֵתִי עֲבוּרוֹ יְשׁוּעָה. אֲנִי רוֹאֵה שֶׁבִּמְחַשְׁבֶּתְךָ מִתְפַּתַּחַת 'הוּא אֲמִינָא'. אֲנִי רוֹאֵה שֶׁקִּיַּמַּת אִפְשָׁרוֹת שֶׁתַּעֲשֶׂה אֶת הַמַּעֲשִׂים הַלְלוּ בְּשָׁנָה הַבָּאָה, וְאִם זֶה הַמַּצְבֵּ, אֲעִנִּיק לְךָ הַזְדַּמְנוֹת נֹסֶפֶת".

ד' - ללמוד מהמלאכים

דוגמה לחיקוי

וכעת אנו מגיעים לתשובה השניה, הכללית יותר והחשובה יותר, לשאלה ששאלנו, מהי המטרה של המלאכים הממליצים טוב בעדנו, הרי בלאו הכי ה' יודע את הכל?

הנה, אנו יודעים לשם מה נבראו המלאכים - הם נבראו למעננו, בכדי שנלמד מהם. זה מה שאמר ראש הישיבה לאותו בחור - כל מה שהמלאכים עושים, נעשה עבורנו, על מנת שנראה זאת ונלמד מהם. אם המלאכים "תְּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד קַל", אם הם עוסקים באמירת כל מיני שירות ותשבחות לקב"ה, עלינו ללמוד את שירתם ולהידמות אליהם. ואם הם עושים זאת ב"קוֹל רַעַשׁ גְּדוֹל", בהתלהבות גדולה, אף אנו צריכים לעשות כמותם. כך אנו אומרים בקדושה: "נִקְדָּשׁ אֶת שְׁמֶךָ בְּעוֹלָם כְּשֵׁם שְׁמִקְדָּשִׁים אוֹתוֹ בְּשָׁמַי מְרוֹם". המלאכים הם הדוגמה עבורנו, ואם הם עושים כך, עלינו ללכת בדרכם ולנהוג כך גם כן.

נמצא שמוטל עלינו ללמוד את דרכיהם של המלאכים כמה שיותר; כפי שלמדנו מן הנביאים והכתובים ומדברי חז"ל, מוטל עלינו ללמוד מכל מה שאנו רואים ויודעים אודות המלאכים, ולנסות להידמות לדרכיהם.

אומה קדושה! יהודים נתקלים ללא הרף בבעיות מסוג זה, והם מקיימים את ההלכה לפרטי פרטיה!

למד זכות על בני קהילתך

איני אומר לכם את הדברים הללו רק לטובתי - אני אומר לכם כיצד **אתם** צריכים לדבר! לדבר! כמוכן, כל אחד חושב גם על עצמו; חייך קודמין - בוודאי שכל אחד צריך לחשוב על עצמו. אך לא די בכך. על האדם לחשוב לא רק על אשתו וילדיו, לא רק על חתניו וכלותיו, אלא גם בנוגע **לכל בני עמו**.

זוהי הסיבה שאנו מתפללים בלשון רבים, מפני **שאכפת לנו** מהרבים. ראשית כל, בני קהילתך. "בְּרַכְנוּ אֲבִינוּ כְּלָנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פְּנִיךָ". אנחנו מתפללים על כל העומדים כאן יחד איתנו בתפילה בבית הכנסת! "ריבוננו של עולם! רחם על בני הקהילה שלי. הם מגיעים לכאן בכל יום, שלוש פעמים ביום להתפלל. אלו מגיעים ללמוד בשעות הערב, אלו משכימים קום כדי ללמוד לפני התפילה, ואלו מגיעים לזה ולזה. הם מגיעים למענך, ה'!"

וכך, בשעה שכולם עומדים ושרים את הניגונים בראש השנה, אתה משתתף עימם בשירה - למה לא? אתה אוהב את הניגונים הללו, אך אל תשכח להביט סביבך לעבר כל האנשים בבית הכנסת או בבית המדרש שלך וללמד עליהם זכות, לדבר טוב בעדם.

להפוך למלאך

אל תסתפק בהמלצת טוב כללית. תביע ותפרש את הברכה כמה שיותר. אתה רואה את חברך שעומד בצד השני של בית הכנסת? התפלל עבורו: "הו, ריבוננו של עולם! הוא כזה אדם טוב! היהודי הזה עובד במשך כל היום במשרד למענך. הוא היה מעדיף לשבת על הספה כל היום אבל הוא משכים קום בכל בוקר ורץ אל המשרד על מנת להרוויח את מחייתו. בשביל מה? בשביל מי? הוא עובד כדי שיוכל לקיים את ההתחייבות עליה התחייב בכתובה. הוא מביא הביתה כסף כדי לשלם שכירות כדי שהוא ואשתו יוכלו לבנות בית מקדש בביתם.

"הוא עובד על מנת לשלם שכר לימוד, כדי שילדיו יוכלו ללמוד בתלמוד תורה ובבית יעקב. שכר לימוד עולה הון רב, והיהודים הליברליים מערימים עלינו עוד ועוד קשיים בכך שהם נלחמים על מנת שבתי החינוך החרדיים לא יזכו לקבל תקציבים מהממשלה. אבל למרות הכל, הוא ממשיך לשלם. ומה עם מזון כשר? אוכל כשר עולה הרבה יותר מאשר מאכליהם של הגויים. מגיעה לו בריאות איתנה! ריבוננו של עולם, ברח אותך בשנה טובה!"

כי עם קדוש אתה

האם אתה באמת חפץ בכך? אם כן, תהיה מלאך מליץ טוב בעדם. דבר בטובתם בראש השנה; ספר תמיד על מעלותיהם של בני עמנו. "ריבוננו של עולם, הבט וראה איזה עם של בעלי צדקה יש לך! הם מפרישים מעשר, עשרה אחוזים מהכנסותיהם, ויש המפרישים אף יותר מכך! הם רחמנים בני רחמנים! ואפילו כלפי הגויים. יהודים מרחמים על הגויים יותר ממה שהגויים מרחמים אחד על השני. השי"ת, היכן ניתן למצוא אומה שכזו?"

אל **תחשבו** את המילים הללו - אָמְרוּ אותן! "זהו עם שמוותר על הנאות למענך, ה'. הם באים בכל ערב לבית המדרש ללמוד! ערב אחרי ערב! נשות ישראל אינן הולכות לקולנוע. הן אינן מחפשות לעצמן אמצעי בידור. הן שמחות במילוי חובותיהן בבית, ושואבות את סיפוקן בביתן פנימה, בגידול ילדים לעבודתך. האבות והאמהות מקהלה היראים עסוקים יומם ולילה בגידול ילדיהם למענך, ה'. הם מקריבים את חייהם לשם כך.

"הם מונעים מעצמם כל מיני תענוגות. כשהם נוסעים אל מחוץ לעיר, אם אין שם מסעדה כשרה, הם לא אוכלים נקודה. הם רעבים, הם רוצים לאכול, אך הם אינם יכולים להיכנס למסעדה ההיא. איפה מוצאים אומה שמוכנה לסבול כך עבור הערכים שלה?"

"והם לובשים רק בגדים נקיים משעטנז. כל יהודי, כשהוא רוכש חליפה, חייב לוודא שהיא נקייה משעטנז. יהודי שומר תורה ומצוות אינו רשאי לדבר לשון הרע. כיום, יהודים רבים מאד נזהרים בכל מה שהם אומרים, שלא לדבר סרה על אח יהודי. הם מונעים מעצמם תענוגות ורצונות, רק למענך! היכן יש בנמצא דברים כאלה? כמה הגונים הם היהודים שומרי התורה!"

האם קיים איסור יחוד בקרב הגויים? מגיע אדם ומבקש ללון בביתך, ואתה עונה לו, "ובכן, בבוקר עלי ללכת לעבודה. האם תהיה מוכן להשכים קום בבוקר וללכת עמי לעבודה? אינני יכול להניח לך להישאר בבית לבדך עם רעייתי". בקרב אומות העולם, דיבורים שכאלו נחשבים כבלתי מתקבלים על הדעת. הדבר ייחשב לכל כך בלתי נעים ובלתי מנומס, אולם היהודים מדברים בגלוי על איסור יחוד. הם מתקשרים אל הרב ושואלים שאלות בהלכות יחוד. אשתו של פלוני מאושפזת בבית חולים, במחלקת יולדות. הוא נשאר בבית עם ילדיו הקטנים וגיסתו הגיעה להישאר עם הילדים. הוא מתקשר ושואל מה עליו לעשות? והרב עונה לו, "עליך לצאת מן הבית". האם שמעתם אי פעם על דבר כזה אצל הגויים? איזו

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

הרב אמר (בשיחה אחרת שבסיומה נשאלה שאלה זו, ועי' "תורת אביגדור" פרשת ראה) שבימים אלו שלפני ראש השנה, עלינו לעסוק בזכירת כל הטוב שה' עשה עמנו מאז ראש השנה בשנה שעברה. האם לא מוטל כעת לנצל את הזמן שנותר לנו בחשיבה אודות חטאינו, ובקבלת קבלות שעל ידן נשתפר בשנה הבאה עלינו לטובה?

תשובה:

אמרתי שזה "חלק מהעבודה המוטלת עלינו". למען האמת, הרבה מאוד עבודה מוטלת עלינו, כך שלא נותר לנו די זמן עד ראש השנה כדי לעשות את מה שצריך לעשות. אבל לזכור את כל הטובות שעשה עמנו הקב"ה בשנה החולפת ולהודות לו עליהן, הוא בהחלט חלק חשוב מאוד מההכנה שלנו לראש השנה.

אז במקום לדאוג ולחשוב איך להכניס את הכל בזמן שנותר, אומר לך מה לעשות. הקדש חמש דקות כדי לחשוב על השנה שחלפה - על כל הדברים הטובים שה' נתן לך מלפני שנה בדיוק ועד היום. אם תעשה כך תהיה אדם גדול. ואז תקדיש חמש דקות נוספות כדי לחשוב על קבלות לשנה הבעל"ט, ואז אתה תהיה אדם גדול עוד יותר. עשר הדקות הללו יהיו הישג אדיר.

אם לאחר שישבת כאן למשך שעה וחצי, תצא ותחשוב במשך חמש דקות, עליך לדעת שאתה אדם יוצא מן הכלל. אתה "דגול מרבבה" - אחד מתוך עשרת אלפים. אין כמוך.

מי חושב במשך חמש דקות תמימות על הכרת הטוב לה' על השנה החולפת?! ומי חושב במשך חמש דקות על קבלות לשיפור עצמי בשנה הקרובה?! אנשים מדברים על זה, אבל לא יותר מכך. לכן אמרתי בתחילת השיחה, שאם תעשה זאת בקנה מידה קטן, אתה תתעלה ותצמח גבוה הרבה מעבר לכל חבריך.

יש כל כך הרבה לימודים בתקיעת שופר. אבל מה שזה לא יהיה, עלינו לעשות שימוש בהזדמנות זו, ולא לתת לתקיעות לחלוף על ידינו לחינם.

"הו", אומר הקב"ה, "אתה לומד מדרכיהם של המלאכים. זו הסיבה שלשמה בראתי את המלאכים, שהרי אין לי כל צורך בהם, אלא בראתי אותם רק כדי לשמש דוגמה עבורכם. בדיוק כפי שהמלאכים מלמדים זכות על האדם ואני מאזין לדבריהם, כך אקשיב גם לכם כאשר אתם מלמדים סנגוריא על חבריכם, שהרי כעת אתם משמשים כמלאך מליץ!

מי רוצה זכויות?

הנהגה זו לא רק תועיל לו לאדם, אלא אף תציל אותו. מי שמרגיל את עצמו ללמד זכות על יהודים אחרים משקיע בהשקעה טובה, שהרי "הַדָּן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף זְכוּת הַמָּקוֹם? דִּינָהוּ לְכַף זְכוּת" (שבת קכז, ב). "הו", אומר השי"ת, "אתה רוצה שהוא ייצא זכאי בדינו? אתה מעוניין בטובתם של בני עמי? אם כך אני מעוניין בטובתך. אם אתה מלאך מליץ עליו, אקשיב לאותו מלאך מליץ אשר מלמד זכות עליך".

מי שיוסיף את היסוד הזה לעבודת ראש השנה שלו, להיות מלאך מליץ ולהתפלל עבור חבריו ולדון אותם לכף זכות; הוא חפץ בהצלחתם ורוצה שהם יזכו בדין ועל כן הוא מליץ טוב בעדם, אף ה' אומר, "זוהי הזכות שתעניק לך זכות. אני רואה שאתה אדם שלמד את הלימוד מהמלאכים שלי, ורק משום כך מגיע לך לזכות בכתיבה וחתימה טובה".

לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכְתְּבוּ וְתַחַתְמוּ!

בואו נהיה מעשיים

קבלות טובות לראש השנה

כשראש השנה מתקרב, עלינו לעשות ככל שביכולתנו להוסיף זכויות, והמלאכים המתאספים לפני המלך המשפט מלמדים אותנו כיצד להצליח בזה:

"אלפית המלאך" מלמד אותנו שגם הדבר הקטן ביותר ידבר לטובתנו, ולכן, בלי נדר, מעכשיו ועד יום כיפור, בכל יום נעשה שלושה דברים קטנים כדי להרגיל את עצמנו להעריך את חשיבותו של הדבר הקטן ביותר.

המלאך המליץ מלמד אותנו עוד שהשי"ת חפץ שנמליץ טוב על אחינו היהודים, ולכן בלי נדר בראש השנה הבעל"ט נקדיש שתי דקות במהלך התפילות כדי לדבר טוב בעד עם ישראל - בעד עם ישראל בכללותו ובעד היחידים גם כן.